

**Józef Komorowski, Hanna
Mizgajska**

**Zmiana aktywności innowacyjnej
małych i średnich przedsiębiorstw w
Wielkopolsce w latach 1994-2006**

Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania 6, 521-531

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Józef Komorowski
Hanna Mizgajska

ZMIANY AKTYWNOŚCI INNOWACYJNEJ MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W WIELKOPOLSCE W LATACH 1994-2006

Wstęp

Jednym z głównych celów Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 jest wzrost konkurencyjności i innowacyjności. Zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw powinno prowadzić do poprawy produktywności i efektywności, wzmacniając tym samym ich pozycję konkurencyjną na rynku. Szczególne miejsce w gospodarce zajmują małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP), które pod względem liczby podmiotów gospodarujących są największą grupą (99% wszystkich przedsiębiorstw w kraju). W Wielkopolsce MŚP stanowią aż 99,9% przedsiębiorstw, tj. 345 233 podmiotów (2005 r.). Przedsiębiorstwa te zatrudniają ok. 798 900 osób (w latach 2004-2005), zatem 73,4% w stosunku do ogółu zatrudnionych w województwie. Statystycznie więc pozycja MŚP jest w województwie wielkopolskim bardzo wysoka, a znaczenie dla gospodarki nie do przecenienia. Jednakże w Polsce, jak i w Wielkopolsce, pod względem aktywności innowacyjnej odbiegają one od dużych przedsiębiorstw, a także od małych i średnich firm w Unii Europejskiej. Od wejścia Polski do UE w 2004 roku sprostanie konkurencji na Wspólnym Rynku wymaga wzrostu innowacyjności tego sektora. Stąd ważne stały się badania nad stanem ich innowacyjności oraz czynnikami, które wpływają na wzrost aktywności innowacyjnej lub ją ograniczają.

Celem opracowania jest odpowiedź na pytanie, czy aktywność innowacyjna małych i średnich przedsiębiorstw Wielkopolski oraz jej uwarunkowania zmieniły się w latach 1994-2006, a także jakie czynniki ją ograniczały w badanym okresie.

W pracy wykorzystano wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w 2007 roku wśród 27 małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych w Wielkopolsce. W kwestionariuszu ankietowym pytania związane z działalnością innowacyjną dotyczyły innowacji wprowadzonych do firm w latach 2004–2006. Uzyskane wyniki badań porównano z opublikowanymi własnymi badaniami z zakresu aktywności innowacyjnej MŚP w Wielkopolsce w latach 1992–2004 (Mizgajska 1997, 1999, 2002, 2004) oraz z wybranymi wynikami (wnioskami), uzyskanymi w ramach monitoringu Regionalnej Strategii Innowacji (RSI) Wielkopolska (Gaczek, Komorowski, Romanowski i in. 2006, 2008).

1. Aktywność innowacyjna małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych w Wielkopolsce w latach 1994–2006

Zgodnie z definicją H. Mizgajskiej¹ w opracowaniu przyjęto, uwzględniając specyfikę małego i średniego biznesu, że aktywność innowacyjna małych i średnich przedsiębiorstw obejmuje aktywność wewnątrz i na zewnątrz przedsiębiorstwa, a jej celem i rezultatem jest wprowadzenie nowych oraz ulepszonych produktów, procesów i organizacji, a także zdobycie nowych rynków². Źródłem innowacji w małym i średnim przedsiębiorstwie jest własna działalność wynalazcza, jak i absorpcja nowych technologii ze źródeł zewnętrznych. W prezentowanym badaniu, według przyjętej definicji, aktywność innowacyjną zmierzono za pomocą liczby wdrożonych nowych lub zmodernizowanych technologii, nowych lub udoskonalonych produktów, nowych lub udoskonalonych usług, jakie przedsiębiorstwo wdrożyło w okresie trzech lat, przy czym wyrób bądź proces może być nowy tylko dla przedsiębiorstwa je wprowadzającego. Za dodatkowe wskaźniki przyjęto nowe rozwiązania techniczne w postaci zakupionych patentów, licencji, wzorów użytkowych i własnych pomysłów racjonalizatorskich, które wdrożono również w okresie badanych trzech lat. Aktywność innowacyjna w prezentowanym badaniu jest rozumiana szerzej aniżeli w badaniach GUS, bo obejmuje również

¹ H. Mizgajska, *Aktywność innowacyjna polskich małych i średnich przedsiębiorstw w procesie integracji z Unią Europejską*, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, prace habilitacyjne 4, Poznań 2002.

² Podobne podejście definicyjne do innowacji reprezentuje W. Gaczek, *Innowacyjność jako czynnik podnoszenia konkurencyjności gospodarki regionu*, w: *Innowacje w rozwoju regionu*, red. W. Gaczek, Wyd. AE Poznań, Zesz. Nauk. nr 57, Poznań 2005, s. 9–29, stąd możliwe są ostrożne porównania niektórych wyników badań prowadzonych pod kierownictwem ww. autorki w ramach RIS Wielkopolska w latach 2003–2008 z badaniami H. Mizgajskiej.

minimalne udoskonalenie produktu lub procesu, a także dywersyfikację w obrębie produktu lub procesu. Jest to metoda, która częściowo nawiązuje do metody LBIO (*Literature-Based Innovation Output Approach*), znanej pod nazwą „badań efektów innowacji w oparciu o literaturę przedmiotu”. Metoda LBIO uwzględnia przede wszystkim innowacje w obrębie produktów. Ponieważ celem jest zbadanie aktywności innowacyjnej sektora małych i średnich przedsiębiorstw, uznano, że należy uwzględnić wszystkie zmiany dokonane w ramach produktu. W niniejszym badaniu, zgodnie z zasadą przyjętą przez *Community Innovation Survey*, zebrane dane dotyczą wyrobów i procesów nowych dla przedsiębiorstwa, które zostały wdrożone w ostatnich trzech latach³. Przedsiębiorstwa zostały podzielone według liczby wdrożonych nowych technologii, nowych produktów oraz nowych usług na przedsiębiorstwa, które nie wprowadziły innowacji, wprowadziły od 1 do 3 innowacji, od 4 do 10 innowacji i ponad 10 innowacji. Taki podział zastosowano w celu porównania przedstawianych wyników z badaniami aktywności innowacyjnej firm, jakie H. Mizgajska przeprowadziła w Wielkopolsce w kolejnych podokresach obejmujących następujące lata: 1994-1997, 1996-2000, 1998-2001, 2001-2004⁴. Ze względu na zastosowaną tę samą metodę badań możliwe jest porównanie dynamiki zmian innowacyjnych w sektorze małych i średnich firm w badanym okresie dwunastu lat.

Tabela 1. Zmiany aktywności innowacyjnej MŚP w Wielkopolsce w latach 1994-2006

Lata	Przedsiębiorstwa innowacyjne		Przedsiębiorstwa z 1-3 innowacjami		Przedsiębiorstwa z 4-10 innowacjami		Przedsiębiorstwa pow. 10 innowacji		Przedsiębiorstwa bez innowacji	
	Liczba firm	%	Liczba firm	%	Liczba firm	%	Liczba firm	%	Liczba firm	%
1994-1997	298	86	132	38	152	44	14	4	48	14
1996-2000	115	97	48	40	62	52	5	4	4	3
1998-2001	103	97	36	34	61	58	6	6	3	3
2001-2004	144	88	49	30	85	52	10	6	19	12
2004-2006	24	89	9	33	14	52	1	4	3	11

Źródło: H. Mizgajska, badania własne (2002, 2004).

³ Por. *Pomiar działalności naukowej i technicznej. Proponowane zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji technologicznych*. Podręcznik Oslo, KBN 1999, s. 120.

⁴ H. Mizgajska, *Innowacyjność małych i średnich przedsiębiorstw w Wielkopolsce w latach 1992-2000*, „Gospodarka Narodowa”, nr 1-2 2004, s. 53-70.

W okresie od 2004 do 2006 ponad 80% małych i średnich przedsiębiorstw woj. wielkopolskiego wprowadziło przynajmniej jedną innowację (tabela 1). Jest to wynik, który trudno porównać ze wskaźnikiem wdrożeń innowacji technicznych opublikowanym przez GUS. W badaniach GUS przeprowadzonych metodą *Oslo Manual* innowacja jest utożsamiana z innowacją technologiczną i oznacza obiektywne udoskonalenie właściwości produktu lub procesu bądź systemu dostaw w stosunku do produktów i procesów dotychczas istniejących⁵. W metodzie tej mniejsze, techniczne lub estetyczne modyfikacje produktów i procesów, nie wpływające na osiągi, właściwości, koszty lub też na zużycie materiałów, energii i komponentów nie są traktowane jako innowacje technologiczne. Spośród ankietowanych przedsiębiorstw największą grupę stanowiły zakłady branży spożywczej (56%), odzieżowej (22%), firmy budowlane (11%) oraz produkcja maszyn i automatyka (11%). Reprezentują one kierunki działalności, w których MŚP odgrywają wiodącą rolę w kraju (Rogut, 2002). Są to tradycyjne sektory gospodarki, w których przewaga konkurencyjna opiera się na niskich kosztach pracy. Z danych liczbowych zawartych w tabeli 1 wynika, że aktywność innowacyjna MŚP w Wielkopolsce w latach 1994–2006 prawie się nie zmieniła. W minimalnym zakresie zwiększył się procent przedsiębiorstw wysoko innowacyjnych, które wdrożyły od 4 do 10 innowacji. W każdym z badanych okresów wielkopolskie przedsiębiorstwa wdrożyły więcej nowych produktów aniżeli nowych technologii i nowych usług. Dominacja innowacji produktowych w latach dziewięćdziesiątych była wynikiem przestarzałego parku maszynowego oraz niedostatku kapitału, natomiast obecnie jest przede wszystkim związana z niedoborem środków finansowych. Z drugiej strony wzrost liczby nowych produktów wynika z przyjętej strategii firm, które poszukują nowości rynkowych w formie nowych dla firmy produktów lub usług, poprawy jakości wzornictwa, kolorystyki i opakowań dających im przewagę na rynku lub obronę ich pozycji rynkowej⁶.

⁵ Por. *Pomiar działalności naukowej...*, op. cit. s. 17.

⁶ Ten charakterystyczny dla MŚP trend związany z przewagą innowacji produktowych potwierdziły także późniejsze badania w ramach monitoringu wdrażania RSI Wielkopolska W. Gulczyński, *Poziom innowacyjności przedsiębiorstw*, w: *System innowacji w Wielkopolsce – podsumowanie 2-letniego okresu wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji*, red. W. Gaczek, T. Strykiewicz, Poznań 2006, s. 54–63. W latach 2004–2006 najwięcej innowacji produktowych ogółem stworzono wewnątrz analizowanych 51% firm, przede wszystkim w średnich firmach (54,6%), a także w dużych (52% firm tej grupy). W przedsiębiorstwach tych przeważały produkty zmodernizowane lub technologie wcześniej stosowane lub wytworzone. Gorsza sytuacja dotyczyła innowacji procesowych, których wdrożenie deklarowało ogółem

Z przeprowadzonych badań wynika, że firmy podejmowały działalność innowacyjną przede wszystkim w celu wzbogacenia oferty rynkowej, zwiększenia lub utrzymania pozycji na rynku oraz poszukiwania nowych rynków zbytu.

Tabela 2. Zasoby niematerialne w badanych przedsiębiorstwach Wielkopolski w latach 1992-2004 – własne i obce

	Średnia liczba rozwiązań na 1 firmę			
	1992-1995	1996-2000	2001-2004	2004-2006
Patenty	0,01	0,02	0,24	0,07
Licencje	0,13	0,07	0,08	0,07
Wzory użytkowe	0,23	2,53	0,73	1,2
Pomysły racjonalizatorskie	0,15	0,45	0,63	0,0

Źródło: H. Mizgajska, badania własne (1997, 2002).

Zdolność innowacyjną można także analizować oceniając jej efekty, do których zalicza się własną działalność patentową, wykupione licencje, zastosowane wzory użytkowe oraz własne pomysły racjonalizatorskie. Badane firmy w latach 2004-2006 zastosowały tylko 36 rozwiązań technicznych będących wynikiem własnej działalności badawczej i technicznej, jak i obcej uzyskanej od innych firm.

Liczbę wprowadzonych rozwiązań technicznych porównano z wynikami badań z lat wcześniejszych, jakie przeprowadzone były w Wielkopolsce od 1992 roku (Mizgajska 1997, 2004). W 2006 roku w porównaniu do lat poprzednich zwiększyła się liczba firm, które zastosowały wzory użytkowe (tabela 2). W badanym okresie dwunastu lat działalność patentowa oraz zakup licencji pozostaje na niskim poziomie. Wyniki te są zbieżne z badaniami przeprowadzonymi wśród 100 małych i średnich przedsiębiorstw w województwach łódzkim, ostrołęckim i toruńskim⁷

23% przedsiębiorstw, w czym najwięcej to firmy duże (36,5%). Stan ten tłumaczą m.in. wyższe na ogół koszty wdrażania innowacji procesowych, na które łatwiej pozwolić mogą sobie duże przedsiębiorstwa. Badania ankietowe przeprowadzono na grupie 180 przedsiębiorstw Wielkopolski wybranych celowo ze względu na znaczenie dla rozwoju gminy, nowoczesność rekomendowaną przez władze samorządowe oraz pozycję w rankingach.

⁷ K.B. Matusiak, E. Stawasz, A. Jewtuchowicz, *Zewnętrzne determinanty rozwoju innowacyjnych firm*, Katedra Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2001, s. 339.

Aktywność innowacyjna jest zazwyczaj powiązana z wielkością firmy. W badaniu uczestniczyło najwięcej firm małych (10-49 zatrudnionych) – 60%, firm średnich (50- 249 zatrudnionych) – 28%, a najmniej mikroprzedsiębiorstw (0-9 zatrudnionych) – 12,0%. Firmy większe wprowadzały więcej innowacji, a szczególnie nowych produktów aniżeli mniejsze (tabela 3). Z wielkością firm związana jest również działalność racjonalizatorska oraz wprowadzanie wzorów użytkowych. Tak jak i w latach poprzednich najmniej innowacyjne były mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające od 1 do 9 osób, a najbardziej firmy małe zatrudniające od 10 do 49 osób (Mizgajska 1997, 2004)⁸.

Tabela 3. Wielkość firm a aktywność innowacyjna

Liczba zatrudnionych	Rodzaj innowacji wprowadzonych do firm w latach 2004-2006			Działalność racjonalizatorska i wzory użytkowe
	Liczba nowych technologii na 1 firmę	Liczba nowych produktów na 1 firmę	Liczba nowych usług na 1 firmę	Liczba na 1 firmę
0-9	0,80	1,2	1,0	0,4
10-49	0,87	2,07	0,73	1,67
50-249	1,43	3,14	0,86	1,29

Źródło: badania własne.

Również źródła innowacji są zależne od aktywności innowacyjnej firm. Dominującym źródłem innowacji firm nisko innowacyjnych, czyli takich, które wdrożyły od 1 do 3 innowacji w latach 2004-2006, były własne doświadczenia (67% firm) oraz targi i konferencje (44%). Firmy średnio innowacyjne (wdrożyły od 4 do 10 innowacji) wskazywały jako źródło swoich przedsięwzięć innowacyjnych, obok własnych doświadczeń (86% firm), udział w targach i konferencjach (64%), korzystanie z krajowych publikacji (57%), kontakty z zagranicznymi firmami (29%) oraz kontakt (1 firma) z instytutem naukowo-badawczym. W zasadzie badane firmy, które reprezentują tradycyjne branże przemysłu, nie współpracowały z jednostkami badawczymi.

⁸ Warto zaznaczyć, że wartości wskaźników podanych w tabeli 3 są podobne do tych, jakie uzyskał w swoich badaniach T. Roszkowski, przeprowadzonych w latach 2001-2004. Największa różnica wystąpiła w grupie firm średnich i to tylko pod względem liczby nowych produktów na 1 firmę (2,3 wobec 3,14 u H. Mizgajskiej).

2. Czynniki ograniczające wprowadzenie innowacji do firm

Czynniki, które zdaniem respondentów ograniczały w 1995 roku wprowadzenie innowacji do firm, były: wysokie ryzyko wdrożeń, przestarzały sprzęt maszynowy, brak środków finansowych oraz brak aktywnej polityki proinnowacyjnej rządu⁹.

W 2006 roku zmieniła się hierarchia ważności czynników. Najważniejszym czynnikiem ograniczającym był brak aktywnej polityki proinnowacyjnej rządu (52% badanych firm), a także działań proinnowacyjnych na poziomie samorządów, wysokie ryzyko wdrożeń (48% badanych firm), brak środków finansowych (37%) i niedrożny system bankowy (37%). Spadła natomiast rola przestarzałych maszyn (26%) jako czynnika ograniczającego wprowadzenie innowacji. Także wspomniane badania w ramach RSI potwierdziły powyższe czynniki i bariery warunkujące innowacyjność wielkopolskich MŚP. Najistotniejszą jednak rolę w promowaniu, stymulowaniu, a także częściowo w finansowaniu innowacyjności mają do odegrania władze samorządowe. Wieloletnie badania ankietowe przedsiębiorstw i samorządów woj. wielkopolskiego prowadzonych w latach 2003-2007 w ramach projektu RSI wskazują na wiele barier, jakie istnieją w rozwijaniu przedsiębiorczości i innowacyjności, dotyczących zarówno przedsiębiorstw, jak i władz samorządowych¹⁰. W sumie przyczyniają się one do słabej dynamiki i aktywności innowacyjnej MŚP w Wielkopolsce. Po stronie władz samorządowych ujawniła się m.in. bardzo ograniczona i powierzchowna wiedza o poziomie innowacyjności firm działających na ich terenie, o specjalistach dostępnych na rynku pracy itp. Wiedza o stanie systemu innowacyjnego w Wielkopolsce jest rozproszona, brakuje informacji o rzeczywistych potrzebach przedsiębiorców i o podaży dostępnych rozwiązań innowacyjnych. Informacje w tym zakresie są w opinii 75% samorządów niedostępne na poziomie lokalnym. Stąd też władze gmin w większości nie dostrzegają w dostatecznym stopniu przyszłości rozwoju swoich jednostek w perspektywie rozwoju innowacyjnego. Bariera ta wynika częściowo z braku lub niewystarczających kompetencji pracowników urzędów¹¹. W opiniach przedsiębiorców istotną przeszkodą w ich działalności innowacyjnej było słabe wsparcie finansowe lokalnych władz (w opinii 48% firm), w tym znikoma obecność kapitału

⁹ H. Mizgajska, *Aktywność...*, op. cit.,

¹⁰ Bariery te szczegółowo omówione są w kolejnych opracowaniach: *System innowacji w Wielkopolsce – podsumowanie 2-letniego okresu wdrażania Regionalnej Strategii Innowacji*, Poznań 2006; oraz *Ocena realizacji celów Regionalnej Strategii Innowacji oraz stanu systemu innowacji w Wielkopolsce*, red. W. Gaczek, T. Stryjakiewicz, Poznań 2008.

¹¹ *Ocena realizacji celów Regionalnej Strategii Innowacji...*, op. cit., s. 65-66.

ryzyka w procesie wdrażania innowacji. Ponadto przedsiębiorcy za ważną barierę uznali brak informacji o działaniach sfery nauki możliwych do wykorzystania w ich działalności oraz rozbieżności w definiowaniu celów B+R¹². Słaba okazała się również wiedza przedsiębiorstw o strategii Innowacyjna Wielkopolska (tylko 2,2% firm w 2006 r. potwierdziło współpracę w tym projekcie)¹³.

Polityka rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw została określona między innymi w dokumencie przyjętym przez Radę Ministrów¹⁴. Ważnym celem tego programu było podjęcie działań na rzecz wzrostu aktywności innowacyjnej i rozwoju technologicznego. W kierunkach działań rządu znalazło się szereg deklaracji o wsparciu finansowym takich inicjatyw, które miałyby na celu podnoszenie poziomu nowoczesności i innowacyjności istniejących i nowych przedsiębiorstw. Ponadto w rozwoju otoczenia instytucjonalnego MŚP akcentuje się promocję istniejących sposobów wsparcia, np. sieci ośrodków przekazu innowacji oraz pomoc doradczą w zakresie tworzenia ośrodków innowacji, parków technologicznych i przemysłowych wspomagających wdrażanie nowych technologii. Przewidywanie takich działań we wspomnianym dokumencie łączyć można z potrzebą tworzenia środowisk innowacyjnych na różnych poziomach przestrzennych niezbędnych dla wdrażania programów innowacyjnego rozwoju przedsiębiorstw. Podnoszenie aktywności innowacyjnej przedsiębiorstw Wielkopolski powinno odnosić się do potencjału nie tylko wytwórczego, jaki reprezentuje, ale także do istniejącego środowiska sprzyjającego innowacyjności¹⁵. Województwo posiada znaczący kapitał ludzki i społeczny, aby środowisko takie tworzyć i rozwijać. Badania w latach 2003–2007 wskazały na wzrost świadomości proinnowacyjnej, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorców, przejawiający się we wzroście poziomu pozytywnej samooceny przedsiębiorców w zakresie potrzeby rozwoju innowacyjnego oraz znaczenia kapitału ludzkiego (wykształcenie i szkolenia)¹⁶.

¹² *System innowacji w Wielkopolsce...*, red. W. Gaczek, T. Strykiewicz, s.73.

¹³ Pełny raport z badań ankietowych „Potrzeby innowacyjne przedsiębiorstw Wielkopolski” przeprowadzonych w okresie V-IX 2006 umieszczony jest na stronie www.innowacyjna-wielkopolska.pl Poznańskiego Parku Technologicznego.

¹⁴ *Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw 2003–2006*, PARP – Dokumenty – Prawo działalności gospodarczej.

¹⁵ Problematykę środowiska innowacyjnego, przestrzeni innowacyjnej i wysp innowacji oraz zagadnienia definicyjne w odniesieniu do wymienionych pojęć omawia J. Komorowski, *Uwarunkowania innowacyjności w przestrzeni miast i regionów*, w: *Innowacje w rozwoju regionu*, red. W. Gaczek, Wyd. AE Poznań, Zeszyty Naukowe AE, nr 57, Poznań 2005.

¹⁶ *Ocena realizacji celów Regionalnej Strategii Innowacji (RSI) oraz systemu innowacji w Wielkopolsce – wyniki badań monitorujących*, Poznań 2008.

Wsparcie i aktywna pomoc finansowa ze strony państwa a także władz lokalnych były w ostatnich latach bardzo ograniczone. Dane dotyczące pomocy publicznej udzielonej przedsiębiorcom w latach 2001-2003 wskazują, że pomoc ta została głównie przeznaczona na dotacje i zwolnienia podatkowe oraz odroczenia lub rozłożenia na raty płatności wobec budżetu państwa. Programy prorozwojowe natomiast, takie jak dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów wspólnotowych w zakresie ochrony środowiska czy standardów technicznych oraz nakłady na B+R i działania innowacyjne, stanowiły niewielki udział w ogólnej puli przyznawanych w ramach pomocy publicznej kwot wsparcia.

Większość działań i propozycji w zakresie polityki proinnowacyjnej prowadzonej do 2006 roku była związana bardziej z generowaniem innowacji aniżeli ze wspieraniem transferu innowacji. Zdaniem S. Pangsy-Kani¹⁷ brak jest wyraźnej korelacji między aktywnością innowacyjną a polityką innowacyjną oraz między polityką innowacyjną a polityką makroekonomiczną. Brak również priorytetów w prowadzonej polityce innowacyjnej. Wydaje się słuszny wniosek autorów raportu nt. finansowania biznesu technologicznego, że „w ciągu 13 lat funkcjonowania w powojennej Polsce gospodarki rynkowej władzom publicznym nie udało się ani razu zademonstrować, że są skłonne poważnie finansowo zaangażować się we wspieranie wdrożeń technologicznych, a skoro władze publiczne nie angażują się w ten problem, to banki oraz prywatne przedsiębiorstwa są również wstrzemięźliwe”¹⁸.

Wnioski i rekomendacje

W wyniku przeprowadzonego badania aktywności innowacyjnej małych i średnich firm w Wielkopolsce, a także w oparciu o wybrane wyniki badań monitorujących w ramach Regionalnej Strategii Innowacji w latach 2003-2007, sformułowano następujące wnioski:

1. W okresie od 1994-2006 nie nastąpił istotny wzrost aktywności innowacyjnej MŚP.
2. Nadal istnieje przewaga innowacji produktowych nad procesowymi. Do najważniejszych źródeł innowacji produktowych należały wyniki badań własnych, najwięksi znaczenie wśród tych innowacji miały nowości w skali krajowej.

¹⁷ S. Pangsy-Kania, *Polityka innowacyjna państwa a narodowa strategia konkurencyjnego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007.

¹⁸ ATAC (Accelerated Technology Assessment and Commercialization); za: S. Pangsy-Kania, *Polityka innowacyjna państwa a narodowa strategia konkurencyjnego rozwoju*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007, s. 260.

3. W badanych latach firmy większe wdrażały więcej innowacji aniżeli mniejsze. Działo się tak głównie z powodu braku kapitału w małych i średnich przedsiębiorstwach, który pochodziłby ze źródeł zewnętrznych. W 2006 r. Wielkopolska była na 6 miejscu pod względem nakładów MŚP na działalność B+R.
4. Zaznacza się brak aktywnej polityki proinnowacyjnej rządu: wysokie ryzyko wdrożeń, brak środków finansowych i niedrożny system bankowy to najważniejsze czynniki ograniczające wprowadzanie innowacji w latach 2004-2006.

Biorąc pod uwagę wyniki badań, polityka innowacyjna państwa winna być ukierunkowana na stymulowanie aktywności innowacyjnej, a szczególnie na wzrost innowacji procesowych związanych z wdrażaniem nowych technologii. W tym zakresie polityka innowacyjna państwa powinna:

- a) preferować małe i średnie firmy, szczególnie w branżach, które będą konkurencyjne w procesie integracji z Unią Europejską;
- b) wspierać finansowo MŚP w zakresie ponoszenia kosztów zewnętrznych usług doradczych;
- c) udzielać pomocy finansowej przedsiębiorstwom w dostępie do kredytów bankowych oraz instrumentów kapitałowych poprzez rozwój poręczeń i gwarancji kredytowych, rozwój funduszy *venture capital* oraz lepsze wykorzystanie funduszy z UE;
- d) stymulować uruchamianie własnych środków przedsiębiorstw poprzez wprowadzanie ulg podatkowych, łagodniejsze warunki amortyzacji oraz obniżenie stopy podatkowej;
- e) wspierać organizowanie w wytypowanych gminach lub powiatach centrów integrujących informacje oraz pomoc dla firm chcących wprowadzać innowacje;
- f) promować poprzez poziom samorządowy współpracę między przedsiębiorstwami i tworzenie sieci oraz związków kooperacyjnych, co ułatwiłoby kreowanie rozwiązań innowacyjnych;
- g) wspierać zmiany w relacjach pomiędzy nauką a przemysłem poprzez tworzenie m.in. konsorcjów przemysłowo-naukowych;
- h) wspierać powoływanie audytów analizujących możliwości ofertowe nauki dla przedsiębiorstw różnych branż oraz tworzenie instytucji brokerskich, które pośredniczyłyby między przedsiębiorstwami i jednostkami naukowymi, określając opłacalność przedsięwzięć B+R potrzebnych firmom, czas zwrotu nakładów, wielkość ryzyka i przyszłe korzyści.

CHANGES IN INNOVATION ACTIVITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES IN WIELKOPOLSKA REGION FROM 1994 TO 2006

Summary

The aim of this study is to answer the question whether innovation activity of small and medium-sized companies in Wielkopolska and conditions for it changed between 1994 and 2006, as well as what factors limited it in the researched period. In the study, the results of surveys conducted in the year 2007 among 27 small and medium-sized production companies from Wielkopolska have been used. In the questionnaire the questions connected with innovation activity related to innovations introduced in the companies from 2004 to 2006. The results of the research have been compared with the author's study of the range of innovation activity of SMS companies in Wielkopolska from 1992 to 2004 (Mizgajska 1997, 1999, 2002, 2004) and selected results, especially with reference to the conclusions, reached due to RIS (Regional Innovation Strategy) Wielkopolska monitoring (Gaczek, Komorowski, Romanowski, et al. 2006, 2008).

*Translated by Józef Komorowski
and Hanna Mizgajska*